

ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026

Framställan från socialnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026, godkänns i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet med tillhörande underbilaga.
2. Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021 (dnr 154-2048/2017) upphör därmed att gälla.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden har tagit fram Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 (ANDTS-program). Det övergripande målet med programmet är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Ansvar för att driva arbetet inom ANDTS finns på såväl nationell, regional som lokal nivå. Programmet är nära kopplat till den nationella ANDTS-strategin men fokuserar i huvudsak på de insatsområden som ingår i det kommunala uppdraget.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har i sin tur vidareremitterat till AB Familjebostäder, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, AB Svenska Bostäder och AB Stockholmshem.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till ANDTS-program är väl genomarbetat och ställer sig positivt till förslaget.

Arbetsmarknadsnämnden anser att programmet är väl strukturerat och att den inriktning för arbetet som beskrivs är relevant och väl avvägd.

Idrottsnämnden har inget att erinra mot programmet och ser positivt på att spel om pengar inkluderas.

Kulturnämnden ställer sig positiv till programmet.

Trafiknämnden ställer sig positiv till det förslag på program som tagits fram.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till förslaget till ANDTS-program för Stockholms stad.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiv till programmet och dess innehåll, och har några förslag om tillägg.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget.

Södermalms stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget till revideringen av programmet och uppfattar att det är väl genomtänkt, tydligt och konkret.

Stockholms Stadshus AB ställer sig bakom förslaget till nytt ANDTS-program.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 syftar till att förebygga problem kopplade till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS).

Problem med alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar kan få negativa konsekvenser som fysisk och psykisk ohälsa, sociala problem, otrygghet eller problem med ekonomin för individen, familjen eller samhället i stort.

Jag ställer mig positiv till remissversionen av programmet i sin helhet med följande tillägg. I underbilaga 1.2 - *Bilaga till programmet: Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden. KS 2023/175-1.2.*

Stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden, trafiknämnden och idrottsnämnden läggs till som utförare i insatsområde Samverkan (s.10), S.2, Platsbaserad samverkan, i aktivitet: ”Minska tillgång och exponering för ANDT-preparat i anslutning till bostäder, idrottsplatser, skolgårdar, förskolor, parklekar/lekplatser, torg osv”. Anledningen till detta är att dessa nämnder är ansvariga eller äger platser där man ska genomföra minskad exponering och tillgång av ANDT-preparat. Det är därför viktigt att dessa nämnder är involverade som utförare.

I övrigt anser jag att programmet kommer att vara ett konstruktivt stöd i nämndernas och bolagstyrelsernas arbete med att nå stadens långsiktiga övergripande mål om att vara en stad fri från narkotika och dopningsmedel. Stadens arbete syftar till att minska de medicinska och sociala skadorna som orsakas av alkohol och spel om pengar, samt att minska bruket av tobaks- och nikotinprodukter.

Slutligen konstaterar jag att med ett stärkt arbete mot ovan nämnda produkter förstärks också det förebyggande trygghetsarbetet i sin helhet, vilket är välkommet.

Bilagor

1. Bilaga - ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 - *slutlig version*, dnr KS 2023/175-14.1
2. Underbilaga - Bilaga till programmet: Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden – *slutlig version*, dnr KS 2023/175-14.2
3. Bilaga - Kartläggning av ANDTS-indikatorer i Stockholms stad, 2022, Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning, dnr KS 2023/175-1.3
4. Bilaga - ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 - *version med spårade ändringar*, dnr KS 2023/175-14.3
5. Underbilaga - Aktiviteter i ANDTS-programmets insatsområden - *version med spårade ändringar*, dnr KS 2023/175-14.4

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslaget till ANDTS-program
2. Att därutöver anföra följande

Staden har tagit fram ett förslag på ANDTS-strategi. En i många avseenden välkommen strategi som syftar till att minska de skadliga verkningarna av missbruk kopplat till alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar. Även om vi ser flera positiva trender kopplade till minskad alkoholkonsumtion bland unga ser vi samtidigt hur andelen öppna drogscener där unga riskerar att utveckla bruk av narkotika och kriminell livsstil, har ökat. Därutöver är Stockholm fortsatt en viktig aktör i att i samverkan med region och andra myndighet, motverka missbruk av illegala substanser, och motverka skadeverkningarna av lagliga.

Väl medvetna om att målen i strategin följer de nationella föreslagna målen menar vi att strategin hade tjänat på en tydligare differentiering mellan lagliga och olagliga produkter, samt en differentiering utifrån dess relativa skaderisk. Det finns utrymme

för staden att göra detta. De åtgärder som behövs skiljer sig rimligtvis åt beroende på om produkten är laglig eller olaglig, samt vilken risk bruket av produkten innebär. Detta då det exempelvis är stor skillnad på att snusa och ta anabola strider, både när det gäller riskgrupper och skadeverkningar. Och att minska antalet dödsfall av nikotin, vilket strategin har som uttalat mål, kan bli svårt då några sådana inte registrerats i Sverige. Att på detta sätt blanda ihop och ha samma uttalade mål för såväl lagliga som olagliga substanser och utan att beakta deras skadeverkan, minskar träffsäkerheten och effektiviteten i strategin samt undergräver dess legitimitet. Att revidera strategin med denna utgångspunkt var även riksdagens uppmaning till regeringen när den presenterades.

Vi anser inte att det bör vara en övergripande målsättning att för vuxna människor minska tillgången på alkohol och andra lagliga produkter. Strategin får inte leda till en mer restriktiv syn på tillståndsgivning vad gäller till exempel restaurangers öppettider, möjlighet att få serveringstillstånd eller handlares möjlighet att tillstånd att sälja snus och nikotinprodukter. Så som den föreligger idag ser vi dock en sådan risk.

Detta är olyckligt då sambandet mellan tillgänglighet och bruk av lagliga produkter inom ANDTS-strategin inte är givet. Till exempel har tillgången på alkohol ökat dramatiskt under de senaste årtiondena, genom såväl ökade öppettider på Systembolaget samt mångdubbelt fler utskänkningstillstånd, samtidigt som alkoholkonsumtionen i Sverige har minskat. Och en god tillgång till produkter med betydligt lägre relativ risk kan vara avgörande för att minska skadeverkningarna av de absolut farligaste produkterna. Till exempel är det ett obestridligt faktum att tillgången till rökfria tobaksprodukter, så som snus, är den viktigaste förklaringen till att Sverige har lägst andel tobaksrelaterade skador och är först i världen med att uppnå WHO:s mål om mindre än 5 procent dagligrökare. Mot denna bakgrund blir målet om att minska tillgången på helt tobaksfria nikotinprodukter svårt att förstå.

Andelen utförare i programmet avseende plastbaserade samverkan utökas och föreslås bland annat inkludera utbildningsnämnden och stadsdelarna. Då det förebyggande arbetet i och runt skolmiljön är viktigt är utbildningsnämnden samt stadsdelarna relevanta deltagare. Vi vill dock framhålla vikten av att samverkansuppdraget inte belastar skolpersonalen på ett sådant sätt att det inkräktar på skolans kärnuppdrag; att förmedla kunskap.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 6 september 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Återremittera Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 i enlighet med bilaga 1.
2. I andra hand att avslå Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 i enlighet med bilaga 1.
3. Därutöver anföra följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målsättning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det nuvarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de föreslagna aktiviteterna måste tydliggöras. Aktiviteternas generella formuleringar om att genomföra insatser mot hemlöshet och för ökad psykisk hälsa är ospecifika och begränsar därmed metoduppföljningen.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Staden har tagit fram ett förslag på ANDTS-strategi. En i många avseenden välkommen strategi som syftar till att minska de skadliga verkningarna av missbruk kopplat till alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar som förekommer i Stockholm. Vi ser också att det finns positiva trender i staden, exempelvis avseende ungas alkoholkonsumtion och vanor – trender som måste värnas och förvaltas.

Väl medvetna om att målen i strategin följer de nationella föreslagna målen menar vi att strategin hade tjänat på att skilja på bruk av lagliga och olagliga produkter. Det finns utrymme för staden att göra det. Det hade dessutom varit mer ändamålsenligt för att kunna segmentera och rikta olika insatser mot olika former av problembilder. Det bör inte vara en övergripande målsättning att minska tillgången till alkohol för vuxna människor och vi menar att strategin inte får leda till en mer restriktiv syn på

restaurangers och barers öppettider än vad som idag gäller. Vi ser det heller inte som önskvärt att strategin skulle leda till att färre etablissemang beviljas serveringstillstånd. Givet strategins utformning kvarstår alltså en sådan risk.

Vi vill att gårdsförsäljning införs i Sverige, vilket också skulle kunna ge bättre förutsättningar för småbryggerier att under vissa begränsade omständigheter få servera alkohol. Vi är oroadade att ANDTS-strategin skulle försvåra för sådana tillstånd att komma till, och därmed också lägga en våt filt över småföretagandet i staden. Stockholm ska vara en stad för alla – både de som behöver hjälp och stöd i att ta sig från missbruk, men likväl för de som inte lider av sådan problematik.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslaget till ANDTS-program,
2. Att återremittera programmet och komplettera enligt synpunkterna som framförs nedan,
3. Att därutöver anföra

ANDTS är en lovvärd strategi för att minska användandet och skadeverkningar av alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin, samt spel om pengar. Även om vi ser flera positiva trender kopplat till minskad alkoholkonsumtion bland unga ser vi samtidigt hur andelen öppna drogsccener där unga riskerar att utveckla bruk av narkotika och kriminell livsstil, har ökat. Därutöver är Stockholm fortsatt en viktig aktör att i samverkan med region och andra myndigheter, motverka missbruk av illegala substanser, och motverka skadeverkningarna av lagliga.

Kristdemokraterna anser att en tydligare differentiering mellan de olika typerna av missbruk behövs göras i målbild och tillvägagångssätt. Det är exempelvis stor skillnad på att snusa och att ta anabola steroider, både när det gäller riskgrupper och skadeverkningar. På samma sätt blandas lagliga och olagliga substanser ihop i strategin, vilket underminerar träffsäkerheten och effektivitet i strategin.

Vi Kristdemokrater anser till exempel att det bör ligga ett större fokus från stadens sida i att motverka öppna drogsccener samt stödja barn till missbrukande föräldrar, än att minska tillgången på lagliga tobaksprodukter och alkohol.

Kristdemokraterna ser även att samarbetsvägarna med externa aktörer bör vara mer konkreta, även om de nämns i strategin. Insatser mot missbruk måste exempelvis ofta ske i samarbete med regionen, som förfogar över stora vårdresurser. Även andra aktörer är viktiga i arbetet mot missbruk, så som ideell föreningar. Samarbetet med civilsamhället kan tydliggöras i större utsträckning.

Ärendet

Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 syftar till att förebygga problem kopplade till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS). Programmet beskriver utvecklingsområden för stadens arbete inom ANDTS-relaterade frågor. Programmet anger att arbetet ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat och vara av hög kvalitet samt vara likställt i hela staden.

Ansvar för att driva arbete inom ANDTS finns på såväl nationell, regional som lokal nivå. Programmet är nära kopplat till den nationella ANDTS-strategin men fokuserar i huvudsak på de insatsområden som ingår i det kommunala uppdraget. Vissa insatsområden finns även kvar från det tidigare ANDT-programmet då de synliggör viktiga delar av stadens förebyggande arbete. I programmet tas även hänsyn till regionala prioriteringar på området där narkotika och arbetet mot öppna drogsccener är ett fokus. Inom Stockholms län är länsstyrelsen den centrala sammanhållande aktören för förebyggande arbete inom ANDTS. I länet finns en styrgrupp för brottsförebyggande och ANDTS-arbete. Centrala arbetsområden inom ramen för samverkan är att minska antalet öppna drogsccener i länet, en länsgemensam trygghetsmätning och att stärka arbetet med lokala och regionala lägesbilder.

Programmets mål

Det övergripande målet för ANDTS-programmet är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. I programmet ställs sex långsiktiga delmål upp som följer den nationella strukturen. Målen är inriktade på att minska tillgång, minska efterfrågan eller reducera skada av användning.

Mål 1: Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar ska minska.

Mål 2: Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar.

Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol samt spel om pengar ska successivt minska.

Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar ska successivt minska.

Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet.

Mål 6: Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar ska minska.

Till programmet finns även en bilaga, *Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden*, som utgör ett stöd för det praktiska arbetet med ANDTS-programmet. I bilagan anges berörda nämnder för de föreslagna aktiviteterna.

Ansvar, genomförande och uppföljning

Programmet anger att samtliga nämnder och bolag har ansvar för att arbeta utifrån ANDTS-programmet. Nämnder och bolag berörs i olika grad beroende på uppdrag, vissa har endast ansvar utifrån arbetsgivarrollen, andra har mer uttalat ansvar kopplat till specifika insatsområden och aktiviteter som presenteras i programmets bilaga med aktiviteter. Programmet anger att samtliga stadsdelsnämnder behöver ha en utsedd funktion som samordnar det ANDTS-förebyggande arbetet lokalt. Därutöver bör även berörda facknämnder ha samordnare som kan arbeta med ANDTS-frågorna och implementering av programmet.

Arbetet med att förebygga problem med ANDTS berör flera yrkeskategoriers uppdrag i staden. För att kunna bedriva ett effektivt arbete krävs därför samverkan och att ANDTS-frågorna ges plats i sammanhang där andra samhällsproblem, som exempelvis det brottsförebyggande arbetet, avhandlas. Programmet har även en tydlig koppling till andra stadsövergripande styrdokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området, såsom Stockholms stads trygghetsprogram och samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm.

En årlig uppföljning av stadsdelsnämndernas arbete med programmet kommer att genomföras utifrån ett index, *preventionsindex mini (PI Mini)*, som tagits fram med hjälp av forskare för att kunna mäta stadsdelsnämndernas förebyggande arbete inom ANDTS. Berörda facknämnder kommer få en årlig uppföljningsenkät om de programpunkter som avser deras ansvarsområde. Berörda bolag följer upp sitt arbete i ILS.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 januari 2023 följande.

1. Socialnämnden godkänner förslaget till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Andrea Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 december 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner ANDTS-programmet, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak- och nikotinprodukter samt spel om pengar, 2023-2026 och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Barnrättsperspektiv

I enlighet med principerna i barnkonventionen har barn rätt till en god uppväxtmiljö och till bästa möjliga hälsa, dvs. rätt till bästa möjliga fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar. Detta är tydligt uttalat i den nationella ANDTS-strategin och att barn och unga ska skyddas mot narkotika finns även med i artikel 33 i barnkonventionen.

Risken att drabbas av ANDTS-relaterad ohälsa är särskilt stor hos barn och unga och tidiga och förebyggande insatser är av stor vikt. Barn och unga i familjer där det förekommer skadligt bruk eller beroende av ANDTS behöver uppmärksammas och stödjas både för att kunna hantera vardagen och för att rustas för framtiden. Barnkonventionen betonar genom artikel 26 att barn har rätt till social trygghet samt till statligt stöd, ifall föräldrar eller annan vårdnadshavare saknar tillräckliga resurser.

Fokus på insatser för att skydda barn och unga är grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbetet. Flera av programmets mål är särskilt inriktade på barn och unga och syftar till att de inte ska börja använda eller utveckla ett riskbruk, skadligt bruk eller beroende av ANDTS. En del av programmet handlar om att skydda barn och unga från andras bruk av ANDTS, vilket både kan vara närståendes bruk och ANDTS-användning som exempelvis skapar otrygghet i det offentliga rummet.

CAN har gjort en litteraturöversikt som visar att drygt 20 procent av alla barn i Sverige, någon gång under uppväxten haft minst en förälder med alkoholproblem. 15 procent av alla barn i Sverige, har påverkats negativt i någon utsträckning av att ha vuxit upp med minst en förälder med alkoholproblem. 10 procent, av alla barn i Sverige uppger att de påverkats mycket negativt av att växa upp i en familj där en förälder har alkoholproblem.

När socialförvaltningen sammanställde 2020 års kartläggning om socialtjänstens kontakter med vuxna med missbruksproblem var det 908 barn i Stockholm som hade en förälder med missbruksproblematik, som vid kartläggningstillfället i oktober 2020 hade kontakt med socialtjänsten för sitt missbruk. Sett till den totala andelen inrapporterade kvinnor och män i kartläggningen har 19 procent av kvinnorna respektive 9 procent av männen vårdnaden om sina barn.

En konsekvens för barn av att anta ANDTS-programmet blir att viktiga perspektiv för att skydda barn och unga från både andras och eget bruk synliggörs.

Jämställdhetsanalys

ANDTS-politiken, jämställdhetspolitiken och folkhälsopolitiken, har gemensamt att de är tvärssektoriella politikområden. Jämställdhetspolitikens övergripande mål är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Det är idag fler män än kvinnor som har problem med skadligt bruk och beroende av alkohol och narkotika. Det avspeglas i såväl vårddata och dödlighet liksom andelen domar kopplade till narkotika och alkohol. Mäns substansanvändning påverkar dock även kvinnor och är starkt bidragande till mäns våld mot kvinnor. Kvinnor med eget skadligt bruk och beroende är dessutom i ännu högre grad än andra kvinnor utsatta för alla typer av våld i nära relationer. Som grupp är flickor och unga kvinnor som har ett problematiskt substansbruk mer socialt utsatta än pojkar och unga män. De har i högre grad erfarenhet av besvärliga uppväxtvillkor och mår psykiskt sämre när de kommer i kontakt med beroendevård jämfört med pojkar och unga män. Gruppen flickor och kvinnor med riskbruk, skadligt bruk och beroende behöver i högre grad synliggöras och erbjudas stöd i ett tidigare skede. Även HBTQIpersoner är en särskilt utsatt grupp med förhöjd risk att utveckla skadligt bruk och beroende.

För att uppnå stadens politiska mål för jämställdhet bör konsekvenser för jämställdheten beaktas när förslag och insatser utformas samt vid fördelning av resurser inom ANDTS-området så att såväl flickor och kvinnor som pojkar och män ges jämställda och likvärdiga villkor. Det är en viktig förutsättning för att möjliggöra likvärdig tillgång till stöd oavsett kön.

Agenda 2030

Agenda 2030:s mål och delmål omfattar tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga och vilka programmet har tydlig koppling till. Bruk och beroende av ANDTS samt tillverkning av främst tobak och narkotika har tillsammans påverkan på alla dessa dimensioner. Mer specifikt berör programmet främst delmål 3.5 som handlar om att stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.

Andra mål som kan kopplas till programmet är delmål 3.6 om att minska antalet dödsfall och skador i trafiken och delmål 3.A om att genomföra Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll. Där ingår skärpta regler för marknadsföring av tobak, bättre kontroll så att minderåriga inte kan köpa tobaksvaror och ett förebyggande arbete så att människor inte börjar röka.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har i sin tur vidareremitterat till AB Familjebostäder, Stockholm Globe Arena

Fastigheter AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, AB Svenska Bostäder och AB Stockholmshem.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret	11
Arbetsmarknadsnämnden	12
Idrottsnämnden	13
Kulturnämnden	14
Trafiknämnden	16
Utbildningsnämnden.....	17
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	18
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	20
Södermalms stadsdelsnämnd	22
Stockholms Stadshus AB	23
AB Familjebostäder	23
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	24
Skolfastigheter i Stockholm AB	24
AB Svenska Bostäder	25
AB Stockholmshem	25
Reservationer m.m.	27

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att förslag till nytt ANDTS-program är väl genomarbetat och ställer sig i huvudsak positiv till programmet. Ambitionerna i programmet stämmer väl överens med kommunfullmäktiges övergripande mål 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att programmet utgör ett bra stöd i nämnders och bolagsstyrelsers arbete med att nå långsiktiga övergripande mål om att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopningsmedel, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Stadsledningskontoret ser positivt på att det föreslagna ANDTS-programmet fortsatt har ett särskilt fokus på barn och unga. Särskilt bilagan till programmet, Aktiviteter inom ANDTS-programmet 2023-2026, med tydliga

aktiviteter och ansvarsfördelning utgör ett stöd i arbetet och ger goda möjligheter att arbetet bedrivs samordnat, kunskapsbaserat, håller hög kvalitet och är likställt i hela staden.

Som framgår i programmet är skador och ohälsa till följd av användning av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar något som både drabbar den enskilda och samhället i stort. Skadeverkningarna av användningen kan exempelvis bidra till otrygghet, våldsbrott, kriminalitet och innebära samhällskostnader för hälso- och sjukvård, socialtjänst, rättsväsende och kriminalvård. Att staden har ett tydligt främjande och förebyggande arbete är därför av stor betydelse för stadens invånare, inte minst för barn och unga.

ANDTS-frågor ingår i många olika verksamhetsområdens uppdrag och stadsledningskontoret anser att det positivt att programmet lyfter vikten av samverkan för att nå framgång i arbetet. Att programmet betonar att ANDTS-frågorna integreras och samordnas med det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet är även positivt. Här är inte minst den regionala intensifierade samverkan som staden ingår i av vikt för att gemensamt nå resultat i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Samverkansparter är samtliga kommuner i länet, Region Stockholm, Polismyndigheten, Länsstyrelsen, Kriminalvården och Tullverket. Det första delprojekt i satsningen har som mål att minska antalet öppna drogsener i länet genom att koordinerat rikta resurser och effektiva åtgärder vid de aktuella platserna. Arbetet samordnas av Samverkan Stockholmsregionen. Enligt en kartläggning gjord av Polismyndigheten fanns det 64 öppna drogsener i Stockholmsregionen under 2021, varav 30 inom Stockholms stad. Under 2023 har arbete med att få bort öppna drogsenerna i regionen inom samverkan prioriterats till fyra öppna drogsener, varav två är i Stockholms stad, en på Södermalm och en i Hässelby.

Programmet framhåller att för att komma längre i arbetet mot att förebygga användning och problem kopplat till ANDTS behöver stadens verksamheter och nämnder lägga resurser på arbetet. I programmet inkluderas ingen bedömning av ekonomiska behov för genomförande. Stadsledningskontoret bedömer att arbetet med programmet inte bör leda till nämnvärda kostnadsökningar och kan finansieras inom nämndernas budget. Bedömningen grundar sig bland annat på att strukturer för att möjliggöra genomförande av programmet i stort redan finns hos berörda nämnder och bolagstyrelser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar ANDTS-Program – Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 i enlighet med bilaga 1 och 2.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 juni 2023 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande över remissen.

Reservation av Ann-Christine Carlberg (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Johan Kling (C) och Per Rosencrantz (M) m.fl., se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att programmet är väl strukturerat och att den inriktning för arbetet som beskrivs är relevant och väl avvägd. Redan idag finns en samordnare för ANDTS-frågor på förvaltningen men ytterligare utvecklingsarbete kommer att krävas för att ta fram och implementera en policy enligt förslaget i programmet. Ett sådant utvecklingsarbete skulle kunna skapa förutsättningar för att ytterligare stärka arbetet med ANDTS inom förvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på den samordnande och stödjande roll som socialförvaltningen föreslås ha i arbetet med ANDTS, och som skulle vara av värde i arbetsmarknadsförvaltningens utvecklingsarbete. Förvaltningen ser även socialförvaltningen som en viktig part för att skapa goda förutsättningar för samverkan med övriga relevanta parter, så som till exempel Region Stockholm, samt i arbetet med att höja den generella kompetensen och kunskapen inom ANDTS-området.

Förvaltningen ser positivt på att det finns utrymme för respektive nämnd att även ta fram egna aktiviteter och utifrån behov modifiera de aktiviteter som föreslås i bilagan till programmet. Arbetsmarknadsförvaltningen anser bland annat att de förslag på aktiviteter som syftar till att skapa delaktighet från unga och sprida information om det nya programmet är bra, men att förslaget om att arbeta med till exempel ungdomsråd i dessa frågor är något för detaljerat och behöver kunna utformas lokalt.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 juni 2023 följande.

Idrottsnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Anna Cederschiöld Stuart m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att erinra mot förslaget till ANDTS-program, men noterar att förslaget till nytt program inkluderar spel om pengar. Det är ett missbruksområde som i hög grad berör idrottsföreningar och deras aktiva. Dessutom påverkas idrotten även

på lägre nivå av kriminellas försök till matchfixning, vilket är relaterat till spel om pengar. Därför anser förvaltningen att det är positivt att spel om pengar inkluderas i programmet.

Idrottsnämndens aktiva arbete inom programområdet rör primärt dopning. Stadens simhallar jobbar förebyggande mot dopning genom den nationella metoden ”100% Ren hårdträning” som utvecklats av STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem). Metoden bygger på utbildning, diplomering och samverkan mellan gym, polis, idrott, kommun och används idag i över 100 kommuner. Vartannat år diplomas gymmen som jobbar med metoden. För att bli diplomerad krävs det att enhetschefer och personal som arbetar i simhallarnas gym utbildas i det dopningsförebyggande arbetet samt att det finns en handlingsplan och policy mot dopning.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2023 följande.

Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till programmet. Programmet anger en tydlig strategi för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar. Programmet visar hur stadens främjande och förebyggande arbete har stor betydelse i detta sammanhang, inte minst för barn och unga. Programmets struktur med både orienterande och kunskapshöjande avsnitt med faktabaserad lägesbild samt operativa avsnitt med insatsområden ger förvaltningar och bolag en bra grund för det egna arbetet framåt.

Även då kulturförvaltningens verksamheter inte har som primärt uppdrag att arbeta med ANDTS finns, som programmet anger, flera kopplingar. Särskilt nämns bibliotek, kulturskola samt evenemangsavdelningens verksamheter genom festivaler och arrangemang. Utöver detta har kulturförvaltningen även, sedan 2021, ett samordningsansvar för stadsdelsförvaltningarnas arbete med öppna fritidsverksamheter som fritids- och ungdomsgård samt parklek.

Preventionsforskning visar att ett brett främjande och förebyggande arbete inriktat på att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer har positiv effekt på många problemutfall. Även stadens egen rapport Jämlig fritid, bättre framtid visar hur organiserad fritidsverksamhet, bidrar till god hälsa, både fysisk och psykisk.

Genom samordningsuppdraget för stadens öppna fritidsverksamheter har kulturförvaltningen stora möjligheter att tillsammans med stadsdelsförvaltningarna bidra till en fortsatt verksamhetsutveckling inom området.

Nedan följer exempel på insatser som redan sker genom kulturförvaltningen och som kan bidra till stadens ANDTS-arbete.

- Ansvaret för fritids- och ungdomsgårdar samt parklekar ligger på stadens stadsdelsförvaltningar, men kulturförvaltningen bidrar genom att centralt arrangera kompetenshöjande insatser, arbeta för gemensamma riktlinjer och sprida goda exempel. Detta kan även inkludera arbetet med ANDTS, och har redan påbörjats genom att ämnet lyfts som en central del i stadens nya introduktionsutbildning för fritidsledare.
- Kulturförvaltningen delar årligen ut stöd till civilsamhällesaktörer och studieförbund som i sin tur möter stadens invånare inom en mängd olika frågor och ämnen.
- En stor del av kulturförvaltningens egna verksamheter erbjuder barn och unga ett kompenserande sammanhang med utbildade vuxna som stärker barnet, lyssnar och kan lotsa vidare. Kulturskolan och alla stadens bibliotek har rutiner för orosanmälningar.
- Stadens nära 40 folkbibliotek ger möjlighet till informationsspridning och kunskapshöjande insatser.
- Programmet lyfter skyddsfaktorn att ha en meningsfull fritid trots ekonomiska svårigheter. Biblioteken har låga trösklar med avgiftsfria program och generösa öppettider. Kulturskolan har allt fler kostnadsfria alternativ i samarbete med fritidsverksamheter och skolor.
- Genom ett långvarigt nära samarbete med utbildningsförvaltningen stöttar kulturförvaltningen skolor i staden hur man genom kultur kan lyfta svåra ämnen med eleverna och samtala om viktiga frågor.
- Evenemangsavdelningen genomför trygga arrangemang och festivaler. Ungdomsprogrammet på Kulturfestivalen lockar ungdomar att både under och efter festivalen ta del av aktiviteter och föreningar som verkar för en alkohol- och drogfri tillvaro för unga. Några exempel på medverkande aktörer är Fryshuset och Sveriges blåbands ungdom som uppmuntrar ungdomar att ta ställning för nykterhet.
- Stadsutveckling är en del i förvaltningens uppdrag och genom lokalbehovsanalyser samt operativt lotsande för mer kultur i det offentliga rummet så skapas trygga och levande miljöer, under fler timmar på dygnet.

Slutligen ser kulturförvaltningen positivt på att socialförvaltningen kan utgöra ett stöd till stadens förvaltningar i det fortsatta arbetet. Inte bara vad gäller eventuella lokala indikatorer, utan med fördel även vad gäller framtagandet av ANDTS-policy.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 juni 2023 följande.

Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ställer sig positiva till det förslag till program som tagits fram för ANTDS-arbetet. Enligt bilagan ”Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden”, som är tänkt som ett stöd för det praktiska arbetet, anges berörda nämnder utifrån varje förslag till aktivitet. Vidare anges att samverkan sker inom lokala samverkansgrupper, BRÅ-grupper, platssamverkan och andra systematiska samverkansgrupper.

Trafikkontoret är sedan flera år tillbaka en aktiv deltagare och partner i samverkan med alla stadsdelsförvaltningar och polisen. Kontoret har representanter med på alla nivåer i trygghetsarbetet runt om i staden och kan därför enkelt vara med och stödja arbetet i respektive lokala samverkansgrupp och BRÅ-sammanhang.

I programmets målområde 1.4 behandlas samverkan mellan ANDTS-förebyggande och det brottsförebyggande arbetet, exempelvis om specifika platser. Programförslaget tydliggör att arbetet initieras av SDF och polisen men omfattar bland annat trafikkontoret.

Trafikkontoret samarbetar också inom detta område och deltar aktivt i samverkansgrupper i arbetet med öppna drogsener och med att ta fram lägesbilder, orsaksanalyser och åtgärdsplaner tillsammans med stadsdelarna, polismyndigheten, fastighetsägare, m.fl.

Även i insatsområdets mål 6.4 som pratar om insatser kopplade till våldsutövare och våldsoffer finns trafikkontoret som en aktör, där kontoret deltar i samverkansgrupper där bland annat öppna drogsener berörs.

Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Trafikkontoret stöder och välkomnar stadens planerade ANDTS-program som syftar till att minska de skadliga verkningarna av missbruk kopplat till alkohol, narkotika, doping, tobak och nikotin samt spel om pengar. Trafikkontoret ser positivt på att det föreslagna ANDTS-programmet riktar ett särskilt fokus på barn och unga.

Trafikkontoret stöder förslaget och dess innebörd och välkomnar ett tydligare och starkare samarbete mellan trafikkontoret, stadsdelarna, polismyndigheten och andra aktörer i staden.

Trafikkontoret med sin bredd av aktiviteter och åtgärder arbetar för att skapa en trygg och säker stad och är en självklar samverkanspartner i stadens arbete med frågorna i ANDTS-programmet.

Kontoret föreslår att trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Linnea Vinge (SD), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget till ANDTS-program för Stockholms stad. Ämnet är angeläget och programmet är väl genomarbetat och strukturerat med tydliga mål, insatsområden och aktiviteter. Förvaltningen ser även att programmet kan komma att utgöra såväl inspiration som handfast stöd för det utvecklingsarbete som bedrivs inom elevhälsan, centralt och på skolnivå. ANDTS är ett område där skolan spelar en viktig roll, också i samverkan. Förvaltningen välkomnar även programmets övergripande skrivningar som medger utrymme för lokal konkretisering.

I förslaget betonas skolans viktiga roll i arbetet med ANDTS. Att gå ut skolan med godkända betyg är, tillsammans med ett gott skolklimat, skyddande faktorer för ungas hälsa. I programmet konstateras att skolans samtliga styrdokument är viktiga ur ett ANDTS-perspektiv. I de lokala styrdokument som reglerar den kommunala skolan tydliggörs även vikten av hälsofrämjande insatser, undervisning om kropp och hälsa och elevhälsans stöd till eleverna. I programmet konstateras det samtidigt att en stor andel av stadens barn och unga går i fristående verksamheter och att staden inte har inflytande över hur fristående skolor lägger upp sitt ANDTS-förebyggande arbete. Samtidigt fastställs det att staden det yttersta ansvaret för alla barn och unga som bor i kommunen. Därför är det, enligt förslaget, viktigt att stadsdels- och fackförvaltningar även stödjer fristående skolor genom dialog och informationsdelning. Förvaltningen delar uppfattningen om att det är viktigt att alla barn och unga får ta del av det förbyggande ANDTS arbetet. Förvaltningen anser att den formen av dialog och information till fristående skolor sker såsom föreslaget huvudsakligen via stadsdelsförvaltningen som har upparbetade forum för samverkan och information.

Förvaltningen noterar avslutningsvis att de aktörer som beskrivs som centrala för arbetet inom utbildningsförvaltningens organisation är kommunala grund- och gymnasieskolor samt elevhälsan, centralt och lokalt på skolor. Förvaltningen noterar att grundsärskola och gymnasiesärskola (Fr.o.m. 2023-07-01 anpassad grundskola

respektive anpassad gymnasieskola) saknas i skrivningarna som väsentliga aktörer. Då grundsärskola och gymnasiesärskola utgör egna skolformer bör de, enligt förvaltningens mening, identifieras separat. Detta är, anser förvaltningen vidare, extra angeläget då elevgrupperna i dessa skolformer utgör en särskilt utsatt och sårbar grupp.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Runar Finnman (SD), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att programmet på ett tydligt och överskådligt sätt beskriver ANDTS-området: berörda målgrupper, aktörer, lägesbild, koppling från nationell nivå till lokal, preventionsarbetets former och nivåer, målen med programmet, organisation, insatsområden och uppföljning. Sammantaget ger detta en gedigen bakgrund, motivering och förståelse för programmets relevans, samt en konkret struktur för aktiviteter och uppföljning.

De förslag på aktiviteter som kopplas till målområdena ser förvaltningen mycket positivt på då det exemplifierar och konkretisar programmet, vilket i sin tur gör att det får en praktisk förankring i de lokala verksamheterna. Aktiviteterna kan anpassas ytterligare efter lokala behov och förutsättningar, vilket gynnar möjligheterna att nå framgång utifrån den specifika lägesbilden och organisationen.

Förvaltningen ser positivt på att programmet inkluderar nikotinprodukter, och inte endast cigaretter och snus, samt spel om pengar. Inom området narkotika inkluderar man även substanser som ej är narkotikaklassade men som ger ett rus, så som lustgas. Detta ser förvaltningen som mycket positivt då dessa substanser medför påtagliga risker som behöver vara kända av barn och ungdomar, deras vårdnadshavare och personal som arbetar med målgruppen.

Förvaltningen ser även positivt på att strategin lyfter vikten av samverkan då ANDTS ingår i många olika verksamhetsområdens uppdrag. Att lyfta in samverkan med det brottsförebyggande området är särskilt positivt.

Vad gäller lägesbilden om narkotika ser förvaltningen ett behov av ett förtydligande huruvida det är vuxna som avses vad gäller en ökning av narkotikabruket sedan 2014, samt hur stor denna ökning är. I Stockholmsenkätens resultat, som rör elever i åk 9 och åk 2 på gymnasiet, har det inte skett någon generell nämnvärd ökning sedan mätningen startade 2002, utan det varierar mellan åldersgrupp och kön. Det kan antas att det bland allmänheten finns antaganden om att narkotikabruket har ökat kraftigt både bland barn, ungdomar och vuxna, och därmed vore det önskvärt att det i programmet, som ska omfatta stadens samtliga förvaltningar och bolag, tydliggörs hur stor en eventuell ökning är.

Då en stor del av Stockholms stads barn och ungdomar går i fristående förskolor, grund- och gymnasieskolor utgör dessa en betydande arena för det ANDTS-förebyggande arbetet. Stadsdelsförvaltningen bjuder in de fristående skolorna på samma sätt som de kommunala för att ta del av nätverk, samverkan och erbjudanden som rör prevention och förebyggande arbete. Förvaltningens kännedom om hur fristående skolor arbetar med ANDTS-frågorna i sina egna organisationer varierar dock. Barn och ungdomar har rätt till jämlika uppväxtvillkor, oavsett vald skolform. Förvaltningen anser därför att det hade varit önskvärt att än mer ingående beskriva fristående förskolors och skolors roll och ansvar, samt hur de ska involveras och göras delaktiga från stadens sida. Den lokala samverkan med stadsdelsförvaltningarna är viktig, men därutöver skulle förvaltningen gärna se en övergripande samverkan mellan berörda fackförvaltningar och fristående förskolor och skolor utifrån förebyggande ANDTS-arbete.

I Sverige har vart femte barn under sin uppväxt bott med en förälder som dricker på ett riskabelt sätt. Vad gäller riskbruk av alkohol bland vuxna så ligger Stockholms stad högre både i jämförelse med länet och med övriga landet. I Stockholms stad finns också en högre andel vuxna som uppfyller kriterier för alkoholberoende, och en högre andel som vårdats för alkoholdiagnos, jämfört med övriga länet och landet. Detta motiverar ett fokus på vuxnas alkoholkonsumtion, vilket förvaltningen skulle vilja se en tydligare inriktning på i programmet. Att tidigt uppmärksamma riskbruk och problem förorsakade av alkoholkonsumtion bland personer som staden kommer i kontakt med i sina verksamheter lyfts upp i programmet, vilket förvaltningen ser positivt på. Men likväl är det viktigt att försöka nå ut till allmänheten, som exempelvis gjorts i stadens informationskampanj gällande våld i nära relation.

Förvaltningen efterlyser ett förtydligande kring urvalskriterierna gällande prioriterade grupper under punkt tre, fyra och fem. Under punkt fyra i aktivitetsbilagan nämns vissa grupper explicit, varav några nämns i programmets text under punkt fyra. Vad gäller punkt tre och fem omnämns prioriterade målgrupper endast i programtexten men inte i aktivitetsbilagan. Detta skapar en viss otydlighet. Det saknas också källhänvisningar på utvalda prioriterade grupper under punkt tre och under punkt

fem, vilket gör det otydligt hur urvalskriterierna gjorts och det därför riskerar att bli missvisande att som under punkt fyra räkna upp exempelvis gruppen studenter medan andra grupper så som personer i hemlöshet eller personer med psykisk ohälsa inte nämns särskilt.

Förvaltningen hade gärna sett att programmet under 5.3 inbegrep verksamhetsområdet budget- och skuldrådgivning för att förtydliga vikten av denna verksamhet kopplat till spelmissbruk. Slutligen hade förvaltningen gärna sett att kopplingen mellan bruk av illegala droger och gängkriminalitet understryks på ett tydligare sätt.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Reservation av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stads ANDTS-programs övergripande mål är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. För att nå detta lyfts det i förslaget behov av ett brett främjande och förebyggande arbete, samt ett arbete riktat mot de som behöver stöd för eget eller närståendes skadliga bruk eller beroende.

Förvaltningen och specifikt socialtjänsten omfattas i stor utsträckning av programmet. Mycket framgångsrikt arbete bedrivs samtidigt som ytterligare metoder och arbetsätt bedöms behövas för att få en så god effekt som möjligt av det förebyggande arbetet, både nu och över tid. Aktivitetsbilagan är mycket ambitiös och en betydande del av de aktiviteter som återfinns vänder sig till stadsdelsförvaltningarna. Även om många delar ingår i det arbete som redan görs eller som det finns en bas för, som till exempel insatser kopplat till våldsutövare och våldsoffer, kunskapsbaserade vård och stödinsatser, föräldraskapsstöd och uppsökande arbete så finns också tydliga utvecklingsområden. Ett exempel är tillgång till olika datakällor i lägesbilsarbetet. Att använda data som går att sammanställa på aggregerad nivå, bland annat från kartläggningsinstrument som används inom socialtjänsten, är ett utvecklingsarbete för hela staden för att stadsdelsförvaltningarnas datainsamling ska vara lika och jämförbar.

I programmet tydliggörs att stadens verksamheter och förvaltningar behöver lägga resurser på arbetet. Förvaltningen vill lyfta att en hel del av de aktiviteter som görs idag finansieras med riktade stadsbidrag eller olika projektmedel. Det gäller till exempel en del insatser för barn och unga som anhöriga, ett hälsobefrämjande

perspektiv på stödet, suicidpreventivt arbete och olika insatser för att färre ska debutera tidigt.

Förvaltningens förebyggande arbete är till stor del beroende av en god samverkan med andra aktörer men även civilsamhället. Andra aktörer och civilsamhället kan till stor del bidra till att uppmärksamma och identifiera de barn, unga och vuxna som är i behov av stöd. Det för i sin tur med sig att förvaltningen på olika sätt tidigt kan motverka narkotika och dopning, reducera medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt minska bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Genom att tidigt identifiera riskbeteenden, riskområden samt att hjälpa individer som behöver stöd bidrar det till flera av de mål som beskrivs i förslaget till ANTDS-programmet.

Förvaltningen är positiv till att programmet nämner redan befintliga samverkansforum. Det kan bidra till att förbättra och stärka de strukturer som redan finns, samtidigt om behov av nya strukturer för samverkan kan identifieras. Programmet beskriver på ett tydligt sätt hur i stort sätt allt socialt förebyggande arbete är preventivt vad gäller att motverka problem med alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar. Förvaltningen är av uppfattningen att detta är ytterst relevant att belysa. Samtidigt är det av lika stor vikt att de som behöver stöd för eget eller närståendes skadliga bruk eller beroende utvecklas och förbättras, vilket programmet också belyser. Ytterligare en positiv tydlighet i programmet är att aktiviteterna i flera fall detaljerat beskriver vilka yrkesroller och funktioner som lämpligen kan ansvara för vilka aktiviteter, vilket bidrar till att framhålla hur många verksamheter som berörs av programmets breda ansats och målområden.

Målet om att barn och unga ska skyddas omfattar ett antal insatsområden som genom en mängd aktiviteter lyfter fram barns rättigheter som anhöriga. Där belyses såväl barnets rätt till eget stöd och behovet av att skydda barnet genom att ge stöd till förälder. Intern samordning i kontakt med dessa familjer är central och är i realiteten en beskrivning av grundstenarna i familjeorienterade arbetssätt i socialtjänsten. Förvaltningen är mycket positiv till att programmet belyser dessa arbetssätt och, i aktivitetsbilagan, tar fasta på att barn såväl som föräldrar och familjen gemensamt har behov av stöd och olika sorters stöd. Detta är ett viktigt utvecklingsområde för staden likväl som för socialtjänst, vård och behandling i stort.

Förvaltningen delar slutligen uppfattningen att arbetet med ANDTS relaterade frågor på alla områden ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat, vara av hög kvalitet och likställt i hela staden. Det bedöms programmet bidra till.

Förvaltningen ställer sig sammanfattningsvis positiv till förslaget, och förordar att ANDTS-programmet så som det har delgetts godkänns.

Jämställdhetsanalys

För att uppnå stadens politiska mål för jämställdhet bör konsekvenser för jämställdheten beaktas när förslag och åtgärder presenteras så att såväl flickor och

kvinnor som pojkar och män ges jämställda och likvärdiga villkor. Det är en viktig förutsättning för att möjliggöra likvärdig tillgång till stöd oavsett kön.

Förvaltningen gör bedömningen att ANDTS-programmet inte har några negativa konsekvenser för jämställdheten mellan flickor och pojkar eller kvinnor och män. Både män och kvinnors utsatthet vad gäller alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar uppmärksammas i förslaget, och åtgärderna bedöms verka för att alla på lika villkor ska få stöd och hjälp.

Förvaltning föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget till revideringen av programmet med det övergripande målet att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopningsmedel, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter.

Programmet är väl genomtänkt, tydligt och konkret. Programmet har potential att vara ett gott stöd för en stadsdelsförvaltning med att nå ett antal långsiktiga mål kopplade till stadsdelsområdets invånare. Förvaltningen ser positivt på att programmet i sin utformning stöttar förvaltningar med implementeringen av programmet där det tydliggörs vilka delar som behöver vara på plats internt för att få till ett ANDTS-arbete av hög kvalitet. Hur en Remiss av Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023- 2026 förvaltning organiserar sig och samverkar med andra myndigheter gällande ANDTS är mycket komplext, speciellt kring det preventiva arbetet där fler aktörer behöver samarbeta. Ett ytterligare stöd i det praktiska arbetet, och något som kommer att hålla programmet mer levande över tid, är den nya bilagan *Aktiviteter inom ANDTS-programmet 2023-2026*. Där tydliggörs ansvarig huvudman för olika aktiviteter som i sig också är en riktning kring vad förvaltningarna ska fokusera på. En aktivitet som skulle kunna tydliggöras är under insatsområde 4.2 *Insatser för råd och stöd eller lotsning till stödverksamheter* där stadens ungdomsmottagningar ska utforma rutiner och modeller för insatser. Det är lite oklart om insatserna syftar till att fånga upp ungdomar som har ett missbruk, eller om det handlar om någon form av specifikt samtalsstöd.

Förvaltningen ser positivt på att uppföljningen med Preventionsindex mini fortsätter, och även att den nu ska justeras något för att bättre anpassas till

stadsdelsförvaltningarnas arbete. Att Socialförvaltningen årligen ska bjuda in berörda samordnare och chefer på stadsdelsförvaltningarna till ett resultatseminarium där preventionsindex mini och arbetet med programmet diskuteras skapar en inbyggd struktur vilket håller programmet levande.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 1 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen ställer sig bakom förslaget till nytt ANDTS-program. Bolagens insatser inom social hållbarhet, stadsutveckling och platsbaserad samverkan bidrar till stadens preventiva och trygghetsskapande insatser och detta programs målsättningar. Kommunala bostads- och fastighetsbolag pekats ut som funktioner som är centrala för arbetet och därför särskilt berörda av programmets innehåll. Eftersom situationell prevention lyfts som en central faktor för att nå ett framgångsrikt arbete välkomnar koncernledningen etablering av tydliga samverkansformer för att gemensamt nå programmets målsättningar. I övrigt hänvisas till dotterbolagens remissvar i bilagor.

Underremiss

AB Familjebostäder

AB Familjebostäders yttrande daterat den 30 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Bolagets styrelse har antagit en arbetsmiljöpolicy, i vilken bl a klargörs att arbetsmiljön hos bolaget ska vara nykter och drogfri. I tillhörande riktlinjer preciseras bolagets förhållningssätt och rutiner inom HR-området i fråga om förebyggande och åtgärdande insatser mot skadligt bruk av alkohol och droger. Alkohol- och drogproblematik kan även utgöra en säkerhetsfråga och hanteras därför inom ramen för bolagets systematiska arbetsmiljöarbete. Facklig samverkan sker på flera nivåer. Bolagets chefer ges fortlöpande resurser, stöd och utbildning. Bolaget har upphandlat företagshälsovård där expertis finns tillgänglig för bolaget och individer.

Även i egenskap av hyresvärd kommer bolaget i kontakt med konsekvenser av ANDTS-relaterade problem. I denna del har bolaget målsättningen att bidra till en så trygg och trivsamt boendemiljö som möjligt för alla som bor i våra drygt 20 000 lägenheter. Detta sker både vid hantering av enskilda ärenden och genom ett stort antal trygghetsskapande åtgärder som bedrivs inom våra bostadsområden samt genom riktade insatser för barn och ungdom i våra hyresgästers familjer. Dessa trygghetsskapande aktiviteter och åtgärder kan förhoppningsvis bidra till att färre individer i vår stad utvecklar ett skadligt risk eller missbruk.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB:s yttrande daterat den 15 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

SGA Fastigheter AB har i stort inga synpunkter på remissen. Dock vill bolaget göra följande medskick avseende 'Långsiktigt mål 1: Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaksoch nikotinprodukter och spel om pengar ska minska':

SGA Fastigheter vill avseende delen "... de legala drogerna handlar det om begränsningar i öppettider... där det är tillåtet att dricka alkohol" påpeka att insatsen kan ha en negativ påverkan på de verksamheter som bedrivs inom bolagets bestånd (så som restauranger och nattklubbar). Det kan även ha en kontraproduktiv inverkan att begränsa verksamheter som lyder under tillsyn från myndigheter i en kontrollerad miljö genom att andra (illegala) verksamheter, utan kontroll, kan komma att fånga upp medborgares behov. Denna del bör även koordineras med "Stockholms stads strategi för nattklubbar och livescener".

I övrigt håller bolaget med om att staden, utifrån ett fastighetsägande perspektiv, kan bidra med trygghetsskapande åtgärder, renhållning, belysning och aktivering av platser samt samarbeta med andra myndigheter, organisationer och näringslivet.

Skolfastigheter i Stockholm AB

Skolfastigheter i Stockholm AB:s yttrande daterat den 31 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

SISAB välkomnar förslaget till program och ser att det ligger i linje med bolagets trygghetsarbete. Att stadens nya program riktas till alla invånare med ett särskilt fokus på barn och unga tror bolaget är klokt och då särskilt att barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks-och nikotinprodukter och spel om pengar.

SISAB arbetar i enlighet med principerna i barnkonventionen att barn har rätt till en god uppväxtmiljö och till bästa möjliga hälsa, dvs. rätt till bästa möjliga fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Fokus på insatser för att skydda barn och unga är grunden för trygghetsarbetet inom SISAB och bolaget ser att förslaget till program är ett viktigt styrdokument för staden på området.

SISAB konstaterar att kommunala bostads- och fastighetsbolag pekas ut som en av de verksamheter eller funktioner som är centrala för arbetet och därför särskilt berörda av programmets innehåll. Situationell prevention lyfts som en central faktor för att nå ett framgångsrikt arbete och här arbetar SISAB redan idag inom flera områden i samverkan med andra förvaltningar och bolag med trygghetsskapande och förebyggande åtgärder.

SISAB välkomnar programmet som övergripande tydliggör målsättning och samverkansformer och konstaterar att det preventiva arbetet fortsatt kommer att vara ett prioriterat arbete för SISAB.

AB Svenska Bostäder

AB Svenska Bostäders yttrandedaterat den 31 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget önskar att insatsområde S.2 Platsbaserad samverkan s 10 i bilaga 1.2 Aktiviteter i ANDTS-programmets insatsområden kompletteras med de aktörer i staden som ansvarar för att sköta om allmänna platser som torg och parker. Detta för att stärka arbetet med att minska tillgången till exponering för ANDT-preparat i områdena på ett mer effektivt sett. Se kursiv text nedan för önskad komplettering.

Insatsområden - Samverkan	Aktivitet	Utförare
S.2 Platsbaserad samverkan	Minska tillgång till och exponering för ANDT-preparat i anslutning till bostäder, idrottsplatser, skolgårdar, förskolor, parklekar/lekparker, torg osv.	Kommunala bostads- och fastighetsbolag, Stockholms hamn <i>AB. Önskad komplettering: Trafikkontoret, Stadsdelsförvaltninga r</i>

I övrigt ställer vi oss bakom förslaget och vill tillägga att vi inom ramen för vår basförvaltning ständigt arbetar mot ANDT i våra fastigheter. Bolaget har även inlett ett samarbete med Länsstyrelsen i Stockholm kring öppna drogscener.

AB Stockholmshem

AB Stockholmshems yttrande daterat den 30 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholmshem ställer sig bakom förslaget till nytt ANDTS-program. Bolagets egna insatser inom framförallt social hållbarhet och stadsutveckling kan och ska bidra till stadens preventiva insatser på området.

Bolagets insatser begränsar sig i huvudsak till "Mål 1 - tillgång ska minska" inom programmet och i viss mån stödjande insatser inom "Mål 3 - Färre börjar och debuterar tidigt." Genom ett aktivt och målmedvetet arbete inom brottsprevention kan antalet miljöer med tillgängliga droger minska. Bolaget arbetar i samverkan med aktörer inom staden och polisen för att följa upp miljöer som upplevs som otrygga.

Detta sker bland annat inom ramen för "trygga trappan" som också lett till att göra droghandeln svårare i närheten av bostäder.

Stockholmshem menar att samverkan kan utvecklas vidare inom ramen för programmet, detta gäller såväl inom den situationella preventionen där både brottsförebyggande insatser och en genomtänkt stadsutveckling kan skapa en positiv utveckling i ett område och bolaget deltar gärna i samverkan kring detta, inte minst i våra utvalda områden Hässelby, Rågsved, Skarpnäck och Skärholmen där bolaget är mycket aktiva i det trygghetskapande arbetet.

Bolaget bidrar också inom ramen för den sociala preventionen där våra informations- och kommunikationskanaler med hyresgästerna används för att öka kunskap och medvetenhet om hur ANDTS påverkar tryggheten i ett område och hur man som boende kan bete sig om man upplever att missbruksproblematik påverkar i vardagen.

Slutligen anser vi att bostadsbolagens insatser kan vara betydande i utvecklingen av trygga och drogfria miljöer. För att åstadkomma detta krävs samverkan mellan många aktörer, men i programmet spelar fastighetsägarnas insatser en mycket undanskymd roll. Vi menar att staden skulle göra klokt i att etablera fasta samverkansformer med alla typer av fastighetsägare i preventionsarbetet.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Gabriel Kroon (SD)

1. Socialnämnden godkänner förslaget till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026.
2. Socialnämnden uppdras att framöver beakta följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de förslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Särskilt uttalande av Andrea Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C)

Staden har tagit fram ett förslag på ANDTS-strategi. En i många avseenden välkommen strategi som syftar till att minska de skadliga verkningarna av missbruk kopplat till alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar. Vi ser också att det finns positiva trender i staden kopplat till bl.a. skolungdomars minskande alkoholkonsumtion. Det viktiga arbetet behöver fortsätta.

Väl medvetna om att målen i strategin följer de nationella föreslagna målen menar vi att strategin hade tjänat på att skilja på bruk av lagliga och olagliga produkter. Det finns utrymme för staden att göra det.

De åtgärder som behövs skiljer sig rimligtvis åt när bruket och produkterna är lagliga eller olagliga. Det bör inte vara en övergripande målsättning att minska tillgången per se på alkohol för vuxna människor, och vi menar att strategin inte får leda till en mer restriktiv syn på restaurangers och barers öppettider än vad som idag gäller. Vi ser det heller inte som önskvärt att strategin skulle leda till att färre etablissemang beviljas serveringstillstånd. Tyvärr ser vi en sådan risk.

Vi vill att gårdsförsäljning införs i Sverige, vilket också skulle kunna ge bättre förutsättningar för småbryggerier att under vissa begränsade omständigheter få

servera alkohol. Vi är oroadе att ANDTS-strategin skulle försvåra för sådana tillstånd att komma till, och därmed också lägga en våt filt över småföretagandet i staden.

I övrigt stöder vi strategin och dess innebörd.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Ann-Christine Carlberg (SD)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag
2. Att därutöver anföra följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de förslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Särskilt uttalande av Johan Kling (C) och Per Rosencrantz (M) m.fl.

Staden har tagit fram ett förslag på ANDTS-strategi. En i många avseenden välkommen strategi som syftar till att minska de skadliga verkningarna av missbruk kopplat till alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar. Vi ser också att det finns positiva trender i staden kopplat till bl.a. skolungdomars minskande alkoholkonsumtion. Det viktiga arbetet behöver fortsätta. Väl medvetna om att målen i strategin följer de nationella föreslagna målen menar vi att strategin hade tjänat på att skilja på bruk av lagliga och olagliga produkter. Det finns utrymme för staden att göra det. De åtgärder som behövs skiljer sig rimligtvis åt när bruket och produkterna är lagliga eller olagliga.

Vi menar att strategin inte får leda till en mer restriktiv syn på restaurangers och barers öppettider än vad som idag gäller. Restauranger, barer och nattliv skapar arbetstillfällen och bidrar till ett attraktivare Stockholm, dygnet runt året om. Strategin får inte leda till att färre etablissemang beviljas alkoholtillstånd. Tyvärr ser vi att en sådan risk föreligger. Vi vill att gårdsförsäljning införs i Sverige, vilket också skulle kunna ge bättre förutsättningar för mikrobryggerier att under vissa förutsättningar få sälja och servera alkohol. Vi är oroadе att ANDTS-strategin skulle försvåra för sådana tillstånd att komma till, och därmed riskera att lägga en våt filt

över småföretagandet i staden. Samt den tjänstesektor som för många innebär det första steget in på arbetsmarknaden.

I övrigt stöder vi strategin och dess innebörd.

Idrottsnämnden

Reservation av Leif Söderström (SD)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag

2. Att därutöver anföra följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de förslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Särskilt uttalande av Anna Cederschiöld Stuart m.fl. (M)

Staden har tagit fram ett förslag på ANDTS-strategi. En i många avseenden välkommen strategi som syftar till att minska de skadliga verkningarna av missbruk kopplat till alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar. Vi ser också att det finns positiva trender i staden kopplat till bl.a. skolungdomars minskande alkoholkonsumtion. Det viktiga arbetet behöver fortsätta. Väl medvetna om att målen i strategin följer de nationella föreslagna målen menar vi att strategin hade tjänat på att skilja på bruk av lagliga och olagliga produkter. Det finns utrymme för staden att göra det. De åtgärder som behövs skiljer sig rimligtvis åt när bruket och produkterna är lagliga eller olagliga.

Vi menar att strategin inte får leda till en mer restriktiv syn på restaurangers och barers öppettider än vad som idag gäller. Restauranger, barer och nattliv skapar arbetstillfällen och bidrar till ett attraktivare Stockholm, dygnet runt året om. Strategin får inte leda till att färre etablissemang beviljas alkoholtillstånd. Tyvärr ser vi att en sådan risk föreligger. Vi vill att gårdsförsäljning införs i Sverige, vilket också skulle kunna ge bättre förutsättningar för mikrobryggerier att under vissa förutsättningar få sälja och servera alkohol. Vi är oroad att ANDTS-strategin skulle

försvåra för sådana tillstånd att komma till, och därmed riskera att lägga en våt filt över småföretagandet i staden samt den tjänstesektor som för många innebär det första steget in på arbetsmarknaden.

I övrigt stöder vi strategin och dess innebörd.

Kulturnämnden

Reservation av Emelie Wassermann (SD)

Emelie Wassermann (SD) föreslår att nämnden delvis bifaller förvaltningens förslag till beslut, och anför därutöver följande: Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de förslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effektorsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Trafiknämnden

Reservation av Anders Lindman (SD)

Anders Lindman (SD) föreslår att trafiknämnden godkänner Sverigedemokraternas utlåtande som svar på remissen. Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de förslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Utbildningsnämnden

Reservation av Linnea Vinge (SD)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag
2. Att därutöver anföra följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de föreslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effektorsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation av Runar Finnman (SD)

1. Att delvis yrka bifall på förvaltningens förslag.
2. Att därutöver anföra följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de föreslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle."

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Sergej Salnikov (SD)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag
2. Att därutöver anföra följande:

Programmet för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS) utgör ett viktigt arbetsdokument för förbättrad folkhälsa. För att programmets målinriktning ska uppnås behöver dess aktiviteter vara evidensbaserade och underbyggda av erkänd best-practice och högkvalitativ forskning. I det innevarande programmet blandas olika metoder och modeller med varierande evidens. Evidensen av de förslagna aktiviteterna måste tydliggöras.

För att urvalet av aktiviteter i större utsträckning ska grunda sig på erkänd best-practice med utredda effekt-orsakssamband bör en djupare utredning genomföras. För detta skulle statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) kunna kontrakteras.

De föreslagna aktiviteterna riskerar att leda till en oklar effekt som kan bli kostsam för såväl individ som samhälle.